

Ministerieel besluit tot voorlopige bescherming als archeologische site van een Karolingische versterking in Lanaken

Rechtsgronden

Dit besluit is gebaseerd op:

- het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013, artikel 6.1.1;
- het besluit van de Vlaamse Regering van 25 juli 2014 tot delegatie van beslissingsbevoegdheden aan de leden van de Vlaamse Regering, artikel 6, 1°;
- het besluit van de Vlaamse Regering van 2 oktober 2019 tot bepaling van de bevoegdheden van de leden van de Vlaamse Regering, artikel 8, §1, 2°.

Procedurestappen en vormvereisten

Dit besluit kwam tot stand volgens de procedurestappen en de vormvereisten, beschreven in:

- het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013, artikel 6.1.1 tot en met 6.1.8,
- het Onroerenderfgoedbesluit van 16 mei 2014, artikel 6.2.1.

De volgende procedurestappen en vormvereisten zijn vervuld:

- de erfgoedwaarden zijn onderzocht door het agentschap Onroerend Erfgoed en door de studiebureaus ARON en TARGET;
- de resultaten van het onderzoek zijn opgenomen in een beschermingsdossier.
- advies over de bescherming van het onroerend goed werd gevraagd aan:
 - het college van burgemeester en schepenen van Lanaken op 12 augustus 2023,
 - de departementen of agentschappen van de Vlaamse overheid bevoegd voor omgeving, mobiliteit en openbare werken en landbouw en visserij op 12 augustus 2023,
 - de Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed op 12 augustus 2023.
- de behandeling van de adviezen is opgenomen als bijlage bij dit besluit.
- de zakelijkrechthouders zijn op de hoogte gebracht van het ontwerp van de voorlopige bescherming op 12 augustus 2023.
- de zakelijkrechthouders gaven geen opmerkingen.

Motivering

De archeologische site, een Karolingische versterking in Lanaken, is van algemeen belang wegens de archeologische erfgoedwaarde:

De site van de Karolingische versterking in Lanaken, net op de grens met Nederland, is een uitzonderlijke en zeldzame archeologische site. Dit *castellum* is te dateren op het einde van de Merovingische periode en het begin van de Karolingische tijd. Deze site is vooralsnog het eerste militaire kampement uit deze periode dat is ontdekt in Vlaanderen.

Ook in Nederland zijn geen gelijkaardige sites bekend. De opbouw van de fortificatie is geïnspireerd op de voormalige Romeinse militaire organisatie en technologie. De versterking controleerde een toegangsweg van en naar de Maas en het vroegmiddeleeuwse Maastricht. Het nog aanwezige archeologisch bodemarchief heeft er een belangrijk wetenschappelijk potentieel voor verder onderzoek, om de betekenis van deze versterking te begrijpen en om te achterhalen door wie ze werd aangelegd en waarom op deze plek. De Karolingische site in Lanaken wordt beschermd, met het oog op behoud enerzijds en eventueel toekomstig onderzoek anderzijds.

DE VLAAMSE MINISTER VAN FINANCIËN EN BEGROTING,
WONEN EN ONROEREND ERFGOED BESLUIT:

Artikel 1. De volgende onroerende goederen worden voorlopig beschermd als archeologische site:

Een Karolingische versterking, Twee Kronenlegerweg zonder nummer, bij het kadaster bekend als: Lanaken, 1ste afdeling, sectie C, perceelnummer 306/F2.

Het plan met de aflijning en de plaats van aanplakking van het bericht over het openbaar onderzoek is opgenomen als bijlage bij dit besluit.

De fotoregistratie van de fysieke toestand van de archeologische site is opgenomen als bijlage bij dit besluit.

Art. 2. De archeologische site heeft archeologische erfgoedwaarde.

De erfgoedelementen en de erfgoedkenmerken van de archeologische site zijn:

- 1° Een vroegmiddeleeuwse fortificatie met aanwezigheid van diverse bewoningssporen (onder meer kuilen en aardewerk) en sporen die dateren uit de volle middeleeuwen;
- 2° Een opgevuld dubbel grachtsysteem, aangelegd naar Romeinse traditie, dat deze fortificatie afbakende en waarvan één zijde ongeveer 9 meter breed was en 155 meter lang. Die lengte komt overeen met circa 500 voet in de *pes drusianus*, de Romeinse maatvoering die in het westelijk deel van het Karolingische rijk werd gebruikt;
- 3° De restanten van een defensieve walstructuur opgebouwd uit leem en houten palen, voorzien van torens en poortconstructies;
- 4° De aanwezigheid van een in oorsprong Romeinse weg die gedurende de periode van de fortificatie in gebruik bleef. Tot vandaag is er ongeveer ter hoogte van dezelfde locatie nog steeds een veldweg aanwezig die in rechte lijn doorloopt op Nederlands grondgebied.

Art. 3. De beheersdoelstellingen voor de archeologische site zijn:

- 1° de bescherming beoogt in de eerste plaats een behoud in situ. De site heeft een belangrijke archeologische en wetenschappelijke waarde. In situ-bewaring is dan ook de enige manier om het kennispotentieel van de site op lange termijn te vrijwaren;
- 2° als ingrepen toch niet vermeden kunnen worden, moet het kennispotentieel van de archeologisch beschermde site omgezet worden naar kennis door middel van wetenschappelijk onderzoek (behoud ex situ). Aangezien opgraven het vernietigen

van alle in de bodem opgeslagen informatie betekent, is een hoge kwaliteit van eventueel preventief onderzoek van zeer groot belang, bij uitstek bij beschermde sites. Doorgedreven verwerking en publicatie zijn noodzakelijk om ex-situ het kennispotentieel van de in situ-bewaring zo goed mogelijk te benaderen, en zijn dus eveneens essentieel. Bij eventueel preventief archeologisch onderzoek moet dan ook getracht worden de nieuwverworven kennis maximaal in te passen in het geheel van de al aanwezige kennis;

- 3° Het is wenselijk om bodemingrepen die dieper gaan dan de huidige ploeglaag (45 cm) te vermijden;
- 4° De site is momenteel in gebruik als landbouwgrond. Als de landbouwactiviteiten zich beperken tot de huidige ploeglaag zal dit geen impact hebben op de te beschermen site. Bodemingrepen die dieper gaan dan de huidige ploeglaag dienen vermeden te worden. Een mogelijkheid is het introduceren van alternatieve akkerbouw: ecologisch ploegen of niet-kerende grondbewerking.
- 5° Het ideale beheer voor deze te beschermen archeologische site is om een permanent gebruik als grasland te introduceren. Door een gebruik als grasland wordt erosie tot een minimum beperkt en komt de archeologische site in een zo stabiel mogelijke situatie.

Art. 4. De zakelijkrechthouder en de gebruiker houden de archeologische site in stand en onderhouden ze door:

- 1° de archeologische site als een goede huisvader te beheren en de nodige voorzorgsmaatregelen te nemen tegen schade door brand, blikseminslag, diefstal, vandalisme, wind of water;
- 2° de toestand van de archeologische site regelmatig te controleren;
- 3° regulier onderhoud uit te oefenen;
- 4° onmiddellijk passende consolidatie- en beveiligingsmaatregelen te nemen in geval van nood.

Art. 5. Een toelating is vereist voor de volgende handelingen aan of in de archeologische site:

- 1° het wijzigen van het microreliëf;
- 2° elke handeling die een aanzienlijke wijziging van de landschapskenmerken tot gevolg heeft;
- 3° graafwerken in functie van het bouwen, verbouwen of heropbouwen van constructies;
- 4° het plaatsen van ondergrondse leidingen, met inbegrip van drainageleidingen;
- 5° het aanleggen of wijzigen van wegen en paden;
- 6° het aanplanten, vellen en ontstronken van bomen en struiken;
- 7° het scheuren van grasland of het omzetten van grasland in akkerland;
- 8° het diepploegen, diepwoelen en diepspitten (namelijk het scheuren van de ploegzool zonder dat bodem naar boven wordt gebracht en omgeploegd) van akkerland met

andere woorden grondbewerking dieper dan 45 cm.

Er is geen toelating vereist voor:

1° regulier onderhoud,

2° passende consolidatie- en beveiligingsmaatregelen in geval van nood.

Brussel, 01/11/23

De Vlaamse minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed,

Getekend door: Matthias Diependaele (Sig)
Getekend op: 2023-11-01 14:07:01 +01:00
Reden: Ik keur dit document goed

Matthias DIEPENDAELE